

STORTINGET

Innst. 231 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:82 S (2018–2019)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Arne Nævra, Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken om mer effektiv bruk av strøm

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen sikre at Enova-satsingen på energiltak i folks hjem trappes opp til minst det nivået som husholdningene bidrar med til Enova i innbetalinger over nett tariffen. Den økte satsingen bør særlig inkludere tiltak på bygningskroppen som etterisolering og skifte til passivhusvinduer. Bygningskomponentene som fornyes, bør holde en energistandard opp mot hva som kreves i nybygg. Disse tiltakene må også omfatte borettslag og sameier.
2. Stortinget ber regjeringen etablere et prøveprosjekt med støtte til håndverkere som tilbyr energieffektiviserings tiltak, med mål om å få i gang marked for energieffektivisering blant boligeiere som skal sette i stand og pusse opp boligen sin.
3. Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter med tanke på at kartleggingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviserings tiltak.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en

støtteordning for innføring av energiledelse i yrkesbygg, hvor støtten er avhengig av at redusert energibruk dokumenteres.

5. Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere krav til energieffektivisering i egne leiekontrakter, som igjen kan drive utviklingen av hele næringsbyggmarkedet.»

Det vises til representantforslaget for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Else-May Botten, Runar Sjøstad og Julia Wong, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til representantforslag fra Karin Andersen, Arne Nævra, Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski og Lars Haltbrekken om mer effektiv bruk av strøm og til brev av 15. mars 2019 (vedlagt) fra statsråd Kjell-Børge Freiberg.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at energieffektivisering vil begrense de negative miljøkonsekvensene av utbygging av fornybar energi, og at energi-

effektivisering vil frigjøre energi som kan brukes til å erstatte fossil kraftproduksjon.

Komiteen viser til at energibruk i bygg står for omkring 40 pst. av energiforbruket i Norge, og at omtrent halvparten av denne energibruken skjer i boliger.

Komiteen viser til at regjeringen har som uttalt mål å legge til rette for energieffektivisering i alle deler av norsk økonomi og gjennomføre EUs energieffektiviseringsdirektiver med nødvendige tilpasninger. Videre viser komiteen til at energibruken i norske bygg er på omkring 80 TWh i et normalår, og at det er bred politisk enighet om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener forslagene i dette dokumentet kan bidra til å nå målet.

Komiteen viser til at Klima- og energifondet er delfinansiert av husholdningene gjennom et påslag på 1 øre per kWh i husholdningenes nettariiff, og at påslaget i sum utgjør i størrelsesorden 400 mill. kroner per år. Videre viser komiteen til at interessen for energisparingstiltak i boliger er økende, og at Enova utbetalte 275 mill. kroner til husholdninger gjennom Enovatilskuddet i 2018, mot 165 mill. kroner i 2017.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti merker seg at det i dag gjennom Enova blir lagt gode strategier og stilt til disposisjon virkemidler som hensyntar forslagsstillernes forslag til tiltak innenfor boligmarkedet for etterisolering og bruk av passivhusvinduer. Videre vises det til at Enova jobber med løsninger for industrialisert oppgradering av boliger, noe som kan bidra til at helhetlig oppgradering av boliger kan bli noe rimeligere. Enovas hovedstrategi er å støtte helhetlige oppgraderingsprosjekter som har en høy energibesparelsesambisjon.

Disse medlemmer viser også til at Enovas virkemidler i denne strategien er en særskilt støtteordning for helhetlig oppgradering under Enovatilskuddet og støtte til energirådgivning. Fra 2016 til 2018 har Enova støttet 896 helhetlige oppgraderinger av boliger. Også boligeiere som bor i borettslag og sameier, har mulighet til å få støtte gjennom Enovatilskuddet. Ved større rehabiliteringer vil styret for selskapet være den sentrale beslutningstakeren, og Enova må ta hensyn til dette i utforming av programmer. I dag kan selskapene få støtte til forbildeprosjekter, eksempelvis under programmet «Beste tilgjengelige teknologi for eksisterende bygg».

Samtidig merker disse medlemmer seg at Enova løpende vurderer innretningen på programmene for å holde tritt med teknologiutviklingen på området. Enova har blant annet iverksatt en evaluering av satsingen innen energirådgivning og helhetlig oppgradering.

Disse medlemmer viser også til at det er utarbeidet kursmaterieell på området, som håndverkere fritt kan disponere.

Med henvisning til forslagsstillernes forslag om å få frem et norsk regelverk for energikartlegging i større virksomheter viser disse medlemmer til at forslag til endringer i energiloven og naturgassloven (energi- bruk i bygninger og store foretak) har vært på alminnelig høring med frist 31. januar 2019. Forslaget omfatter blant annet en hjemmel i energiloven som sier at alle store foretak skal gjennomføre en energikartlegging hvert fjerde år. Lovforslaget legger til rette for å gjennomføre Europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/27/EU om energieffektivisering (energieffektiviseringsdirektivet). Lovforslag og samtykkeproposisjon for å innlemme direktivet i EØS-avtalen vil bli lagt frem for Stortinget når EØS-prosessen er ferdigstilt.

Videre viser disse medlemmer til at Enova også vier stor oppmerksomhet til energiledelse. Enova arbeider for å stimulere til energiledelse på ulike måter, noe som gjør at forslagsstillernes punkt 4 kan anses ivaretatt.

Disse medlemmer er enige i at det offentlige bør være et forbilde ved innkjøp av lokaler som skal leies til offentlige formål. Det er her viktig å veie flere forhold opp mot hverandre. Dette fremkommer i «Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i staten», sist revidert 13. januar 2017, der vurderingen skal ta hensyn til de totale leieforpliktelsene, der bl.a. energibruk inngår. I tillegg gir økt arealeffektivitet redusert energibehov. Disse medlemmer mener det må være opp til kommuner og fylkeskommuner å se på energieffektivisering i et totalt bilde av klima og miljøplaner, og å se kommunens sine måloppnåelser opp mot nasjonale mål, og gjennom dette avgjøre hvor det er mest hensiktsmessig å sette inn ressursene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Dokument 8:67 S (2016–2017) om en sterke satsing på arbeidet for å nå målet om 10 TWh energieffektivisering, fremsatt av representanter fra Senterpartiet, og behandlingen av dette, jf. Innst. 318 S (2016–2017). Disse medlemmer viser videre til forslagene 2, 6, 7 og 8 i den forbindelse. Disse medlemmer merker seg at enkelte av de forslagene som Sosialistisk Venstreparti fremmer i representantforslaget komiteen har til behandling, enten er likelydende eller sammenfallende med forslag Senterpartiet fremmet i forbindelse med behandlingen av dokument 8:67 (2016–2017).

Disse medlemmer viser til at bygningseieres investeringer i energieffektivisering og lokal energiproduksjon er en viktig del av løsningen for å nå målene for energisparing. Lønnsomhet ved slike investeringer er avhengig av prisene på strøm, og det er kjent at NVE jobber med endringer i prissystemet, der det er aktuelt å

prise effektbruk høyere. Disse medlemmer vil peke på at noen former for effektprising vil svekke lønnsomheten ved energieffektivisering og lokal energiproduksjon. Disse medlemmer mener det er viktig å belyse hvordan de samlede insentivene for energieffektivisering påvirkes av eventuelle endringer i tariffene, og at energisparing, ny energiproduksjon og tariffer i større grad må ses i sammenheng.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen om en helhetlig gjennomgang av ENØK-ordningen, hvor man ser energisparing, ny energiproduksjon og tariffer i sammenheng og en vurdering av hvorvidt ordningen treffer eller bør endres og oppdateres i henhold til mål om økt energieffektivisering i både private og offentlige bygg.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at energieffektivisering er sentralt for å nå et nullutslippssamfunn og gjør at vi kan begrense skadene både for klima og natur. Omtrent 40 pst. av energiforbruket i Norge er forbruk i bygg. Norge har et mål om å spare 10 TWh gjennom energieffektivisering i bygg. Dette målet ble vedtatt av Stortinget i 2016 og gjentatt i Granavolden-erklæringen. Dessverre er ikke et mål verdt noe dersom det ikke samtidig utvikles og settes inn tiltak som skal bidra til å nå dette målet.

I budsjettproposisjonen for stasbudsjettet i 2018 fremgår det at regjeringen mener følgende:

«Det vil bli realisert meir enn 10 TWh energisparing fram mot 2030 gjennom rehabilitering av eksisterande bygg, endra energibruk som følge av riving av gamle bygg og andre energieffektiviseringstiltak i eksisterande bygg. Dei eksisterande verkemidla på området er tilstrekkeleg til å realisere denne sparinga.»

Flertallet mener at dette er en måte å manipulere mål på uten å innføre tiltak. Det er ikke mulig å beregne at riving av bygninger er regnet inn som energisparing samtidig som økt energibruk fra nybygging og befolkningsvekst frem mot 2030 ikke er tatt med.

I miljøstiftelsen Zeros rapport «Slik kutter vi energibruken i bygg» fra 2017 kan en for eksempel lese at realisering av målet vil kunne bidra til en samfunnsøkonomisk gevinst på hele 80–90 mrd. norske kroner og samtidig skape mer enn 10 000 nye, varige arbeidsplasser. Flertallet mener at dette er et uforløst potensial, men det er nødvendig å ha en aktiv politikk for å gjennomføre dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil foreslå at et insentiv for å få til energieffektivisering er å

vurdere høyere avskrivningssatser dersom det gjennomføres energieffektiviseringstiltak. Dette vil være en enkel og ubyråkratisk måte å få til energieffektivisering i næringsbygg på.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til hvordan eiere av næringsbygg kan gis et insentiv til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak gjennom høyere avskrivningssatser.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, vil peke på at halvparten av energibruken i bygg skjer i boliger. Samtidig er det slik at Enova er delfinansiert av husholdningene i Norge gjennom ett øre påslag på nett-tariffen. Enova får likevel betydelig mer penger fra husholdningene enn det foretaket gir tilbake til boligeierne i form av energitiltak i boliger. Flertallet vil vise til at Norske boligbyggelag (NBBL) for ett år siden la fram en rapport som viste at om boligblokker blir energirehabilitert, vil dette alene kunne gi 1,5 TWh i energisparing fram mot 2030. Til tross for dette viser rapporten at lite Enova-støtte utbetales til borettslag og sameier.

Flertallet mener det må satses videre på energieffektivisering for å klare å nå målene. Det må også settes klare ambisiøse mål for å nå målet om mer energieffektivisering.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 40 pst. energieffektivisering innen 2030 i forbindelse med implementering av EUs energieffektiviseringsdirektiv i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et prøveprosjekt med støtte til håndverkere som tilbyr energieffektiviseringstiltak, med mål om å få i gang et marked for energieffektivisering blant boligeiere som skal sette i stand og pusse opp boligen sin.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter med tanke på at kartleggingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviserings tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for innføring av energiledelse i yrkesbygg, hvor støtten er avhengig av at redusert energibruk dokumenteres.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at Enova i dag ikke har mulighet til å tilpasse virkemidlene til ulike inntektsgrupper eller slik at personer som leier, kan presse på for å få en mer energieffektiv bolig. Det er dermed sannsynlig at det er de med høyest inntekt som nyttinggjør seg støtteordningen fordi det er nødvendig å finansiere en stor andel av tiltaket selv. Energieffektivisering kutter i klimagassutslipp samtidig som det gir lavere strømpris for beboere og bedre hus. Disse fordelene, som alle betaler over nett-tariffen, kan – slik disse medlemmer ser det – ikke kun gå til de som allerede har de høyeste inntektene. Selv om det er med på å skape markedsendring slik at de tiltakene disse medlemmer støtter, for blir mer tilgjengelig for flere, bidrar det også til at det er de rikeste som får mulighet til å leve miljøvennlig. Det er derfor nødvendig å se på om også disse midlene kan ha en bedre fordeling, og kanskje nå ut til de boliger, som er aller minst energieffektive i dag. Dersom strømprisene på sikt øker, vil husholdninger med lav inntekt rammes uforholdsmessig hardt. Disse medlemmer mener at disse husholdningene også bør få hjelp til å redusere strømforbruket. Gjennom enøktiltak i boligen vil de få redusert strømregningen selv om strømprisen per kWh øker. Denne typen ordninger er blitt utprøvd og innført i land i EU og er blant annet omtalt i «Clean Energy Packet» fra 2016. Dette vil også være et omfordelende tiltak.

Disse medlemmer viser til at en del av begrensningen for tilskudd fra Enova er at de som skal benytte seg av dem, må finansiere tiltaket selv ut over tilskuddet. Disse medlemmer mener det burde være ordninger hvor et tiltak kunne fullfinansieres gjennom en kombinasjon av lån og tilskudd. Dette ville gjort det mulig for flere å benytte seg av tilskuddet. Mange enøktiltak er lønnsomme, slik at hvis boligeier lånefinansierer investeringen, vil sparte strømutgifter kunne betale både avdrag og renter. Disse medlemmer mener at Husbanken er den naturlige aktøren for å håndtere slike lån og tilskudd, og viser til at Husbanken allerede håndterer ulike typer oppgraderinger.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt hvor husholdninger som bruker mer enn 15 pst. av disponibel inntekt på energiutgifter, alternativt har en samlet inntekt under 5 G, får økonomisk støtte og energilån for å gjennomføre enøktiltak.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med energilån til energieffektiviseringstiltak gjennom Husbanken som kan gis i kombinasjon med, eller uavhengig av, Enovatilskudd.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, peker på at det offentlige eier 43 millioner m² yrkesbygg. Kommunene, som totalt eier 24 millioner av totalt 125 millioner m² yrkesbygg i Norge, har stor makt til å redusere energibruken i slike bygg. Flertallet mener at det offentlige bør ha klare ambisjoner og stille høyere krav i egne leiekontrakter. Dette kan bidra til at hele næringsbyggmarkedet utvikler seg, siden svært mange har et ønske om å kunne leie ut til det offentlige.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere krav til energieffektivisering i egne leiekontrakter, som igjen kan drive utviklingen av hele næringsbyggmarkedet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne peker på at kommunene er store eiendomsforvaltere, og at det er et stort potensial for energieffektivisering i kommunenes bygningsmasse. Det er i dag svært ulikt hvor flinke kommunene er til å drive med energieffektivisering. Når staten uansett gir store overføringer til kommunene, mener disse medlemmer det ville være et effektivt virkemiddel hvis dette kunne brukes til å stimulere til mer effektiv eiendomsdrift.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en belønningsordning for kommunene etter hvor mange kWh de har spart i egen bygningsmasse. Ordningen må være enkel og ubyråkratisk og også belønne de kommuner som tidligere har gjennomført tiltak.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

jøpartiet De Grønne viser til at i løpet av en 30-årsperiode vil nesten hele bygningsmassen gjennomgå en større rehabilitering. Under en slik rehabilitering tar man valg som påvirker energiforbruket i bygningen for flere tiår framover. Disse medlemmer mener derfor det er avgjørende med klare føringer og målsettinger for energieffektivisering under rehabilitering av bygg.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen lage en langsiktig strategi for rehabilitering av bygninger til passivhusnivå innen 2050. Strategien skal inneholde et veikart med tiltak og målbare indikatorer for framdrift og milepæler i 2030, 2040 og 2050.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at trafo-kapasitet mange steder er en begrensende faktor i strømmettet, og at en oppgradering av en trafo er en kostbar investering. Disse medlemmer viser til at hvis man i et område med begrenset nettkapasitet investerte i energisparingstiltak som for eksempel etterisolering av boliger, utskifting av vinduer og installasjon av effektive oppvarmingskilder, vil det kunne bli billigere enn å installere ny trafo. Tiltakene vil redusere energitilgiftene for den enkelte husholdningen, og samtidig redusere behovet for å øke nettleien.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et egnet prøveprosjekt der man i et område gjennomfører energi- og effektreduserende tiltak som alternativ til oppgradering av lokal trafo og linjenett.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om 40 pst. energieffektivisering innen 2030 i forbindelse med implementering av EUs energieffektiviseringsdirektiv i Norge.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med energilån til energieffektiviseringstiltak gjennom Husbanken som kan gis i kombinasjon med, eller uavhengig av, Enovatilskudd.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen lage en langsiktig strategi for rehabilitering av bygninger til passivhusnivå innen

2050. Strategien skal inneholde et veikart med tiltak og målbare indikatorer for framdrift og milepæler i 2030, 2040 og 2050.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen etablere et prøveprosjekt med støtte til håndverkere som tilbyr energieffektiviseringstiltak, med mål om å få i gang et marked for energieffektivisering blant boligeiere som skal sette i stand og pusse opp boligen sin.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen om en helhetlig gjennomgang av ENØK-ordningen, hvor man ser energisparing, ny energiproduksjon og tariffier i sammenheng og en vurdering av hvorvidt ordningen treffer eller bør endres og oppdateres i henhold til mål om økt energieffektivisering i både private og offentlige bygg.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til hvordan eiere av næringsbygg kan gis et insentiv til å gjennomføre energieffektiviseringstiltak gjennom høyere avskrivningssatser.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt hvor husholdninger som bruker mer enn 15 pst. av disponibel inntekt på energitilgifter, alternativt har en samlet inntekt under 5 G, får økonomisk støtte og energilån for å gjennomføre enøktiltak.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede en belønningsordning for kommunene etter hvor mange kWh de har spart i egen bygningsmasse. Ordningen må være enkel og ubyråkratisk og også belønne de kommuner som tidligere har gjennomført tiltak.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen gjennomføre et egnet prøveprosjekt der man i et område gjennomfører energi- og effektreduserende tiltak som alternativ til oppgradering av lokal trafo og linjenett.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter med tanke på at kartleg-

gingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviseringstiltak.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for innføring av energiledelse i yrkesbygg, hvor støtten er avhengig av at redusert energibruk dokumenteres.

III

Stortinget ber regjeringen legge fram en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere krav til energieffektivisering i egne leiekontrakter, som igjen kan drive utviklingen av hele næringsbyggmarkedet.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 11. april 2019

Ketil Kjenseth

leder

Une Bastholm

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråd Kjell-Børge Freiberg til energi- og miljøkomiteen, datert 15. mars 2019****Innledning**

Jeg viser til brev fra energi- og miljøkomiteen til klima- og miljøministeren datert 7.2.2019 vedrørende representantforslag 82 S om mer effektiv bruk av strøm. Brevet er overført til Olje- og energidepartementet som er fagdepartement for energieffektiviseringsområdet. Flere departementer har politikk som påvirker energibruken i bygg. Olje og energidepartementet har innhentet vurderinger av forslagene fra Klima- og Miljødepartementet (KLD) og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Generelt om regjeringens politikk for energieffektivisering

Regjeringen prioriterer energieffektivisering av alle deler av norsk økonomi og vil blant annet gjennomføre EUs energieffektiviseringsdirektiver med nødvendige tilpasninger og realisere målet om 10 TWh energisparing i bygg innen 2030.

Energibruken i norske bygg er om lag 80 TWh i et normalår. Dette utgjør rundt 40 prosent av innenlandsk sluttforbruk av energi. Generelt bidrar en effektiv utnyttelse av energi til en økonomisk og miljømessig bærekraftig utvikling. God energieffektivitet samspiller også godt med en effektiv utvikling av kraftsystemet.

Utviklingen i energibruken i bygg påvirkes av flere samfunnstrender. Noen trekker i retning av økt energibruk, andre trekker i retning av at energibruken reduseres. Energieffektivisering innebærer at man får mer igjen for en gitt mengde energi enn det man tidligere har oppnådd. Vurderingen av virkemidler som påvirker energibruken i bygg må baseres på en god forståelse av hva som påvirker energibruken.

Vurdering av de ulike forslagene

1. Stortinget ber regjeringen sikre at Enova-satsningen på energiltak i folks hjem trappes opp til minst det nivået som husholdningene bidrar med til Enova i innbetalinger over nett tariffen. Den økte satsningen bør særlig inkludere tiltak på bygningskroppen som etterisolering og skifte til passivhusvinduer. Bygningskomponentene som fornyes, bør holde en energistandard opp mot hva som kreves i nybygg. Disse tiltakene må også omfatte borettslag og sameier.

Det er i utgangspunktet god mulighet til å oppgradere et byggs energiløsning når bygget skal rehabiliteres. Gjennom styringen av Enova legger regjeringen derfor til rette for at Enova kan utvikle gode strategier og virkemidler som kan påvirke dette markedet.

Markedet for rehabilitering, ombygging og tilbygg (ROT-markedet) betjenes i stor grad av små aktører. Få leverandører tilbyr et komplette oppgraderingsprosjekter som inkluderer alle fagområder med forutsigbart sluttresultat og pris. Boligeiere blir ofte selv prosjektledere for komplekse prosjekter. Mange boligeiere gjennomfører derfor rehabilitering trinnvis.

Store leverandører er i større grad i nybyggmarkedet der det er lavere risiko og mindre krevende kundedialog enn i ROT-markedet. Disse oppgir at de sjelden er pådriverer for høy energiambisjon når de er inne i ROT-markedet. Høy energiambisjon kan bidra til at prosjektet blir dyrt, og de kan tape priskonkurransen mot mindre seriøse tilbydere. Enova opplyser at løsninger for industrialisert oppgradering av boliger er under utvikling. Det kan bidra til at helhetlige oppgraderingsprosjekter i noen tilfeller kan bli rimeligere.

I representantforslaget oppgis det at 425 500 eneboliger nå er modne for oppgradering. Dette er oppgraderinger som vil bli tatt over mange år. Enova regner at cirka 20 000 boliger er aktuelle for rehabilitering hvert år, og mye tas trinnvis. Enovas hovedstrategi er å støtte de helhetlige oppgraderingsprosjektene som har en høy energiambisjon. Etter Enovas syn ligger det en læringsverdi for byggebransjen å gjennomføre slike forbildeporsjekter. Målet er at de energieffektive løsningene blir det naturlige valget i alle prosjekter på sikt. Dette vil i så fall være en viktig markedsendring bidrar til store resultater på energieffektiviseringsområdet. Enovas virkemidler i denne strategien er en særskilt støtteordning til helhetlig oppgradering under Enovatilskuddet og støtte til energirådgiving. Fra 2016 til 2018 har Enova støttet 896 helhetlige oppgraderinger av boliger.

Også boligeiere som bor i borettslag og sameier har mulighet til å få støtte gjennom Enovatilskuddet. Ved større rehabiliteringer vil styret for selskapet være den sentrale beslutningstakeren og Enova må ta hensyn til dette i utforming av programmer. I dag kan selskapene få støtte til forbildeporsjekter. Under programmet "Beste tilgjengelige teknologi for eksisterende bygg" ble det tildelt 145 mill. kroner i investeringsstøtte i 2018, og 15 prosent gikk til borettslag og boligsameier. Dette programmet er relativt nytt og har som formål å skape varig markedsendring.

Forslagsstillerne ber om en økt satsing der det gis støtte ved etterisolering og skifte til passivhusvinduer. Departementene mener det sentrale er at Enovatilskuddet skal fungere godt og gi gode resultater. Satsing på markedsendring, slik at kjente teknologier på sikt blir

det naturlige valget for markedsaktørene, er en strategi som sikter mot en kostnadseffektiv omstilling. Enova vurderer imidlertid løpende innretningen på programmene og har iverksatt en evaluering av satsingen innen Energirådgiving og helhetlig oppgradering.

Forslagsstillerne mener også at nivået på Enovatilskuddet skal trappes opp. Formålet med Enova bredt: "...å bidra til reduserte klimagassutslipp, styrket forsyningssikkerhet for energi og teknologiutvikling som bidrar til reduserte klimagassutslipp på sikt". I omstillingen til lavutslippssamfunnet må vi redusere utslipp raskt, særlig innenfor transportsektoren. Det er behov for hurtigladere og hydrogenstasjoner, batteribusser og biogassproduksjon, lastebiler uten utslipp og landstrøm til skip. Det er behov for å finne løsninger slik at kraftsystemet kan omstilles, kostnadseffektivt og raskt for å dekke den økte etterspørselen etter effekt og fornybar energi. På lengre sikt er det avgjørende å utvikle ny teknologi som bidrar til verdiskaping også i et lavutslippssamfunn. Husholdningene er viktige bidragsytere til Klima- og energifondet gjennom påslaget på nettariffen. De nevnte tiltakene støttes alle av Enova, og effektene i energisystemet kommer hele fellesskapet til gode. Det står sentralt i styringen av Enova at de midlene som går inn i Klima- og energifondet skal bidra til mest mulig fellesgoder alle innbyggerne i Norge kan nyte godt av.

KLDs styring av Enova skjer i all hovedsak gjennom styringsavtalen om midlene i Klima- og energifondet. I gjeldende avtale er det satt av 250 mill. kroner til energitiltak i boliger gjennom Enovatilskuddet. Innenfor avtalens rammer er det opp til Enova å utforme programmer, prioritere mellom områder og tildele støtte til enkeltprosjekter. I 2018 ble det delt ut 275 mill. kroner gjennom Enovatilskuddet og 22 mill. kroner til forbildeprosjekter i borettslag og sameier. I tillegg har Enova i de senere år tatt imot nesten 60 000 henvendelser på sin svartelefon som er en gratis rådgivningstjeneste for bedrifter og privatpersoner.

2. Stortinget ber regjeringen etablere et prøveprosjekt med støtte til håndverkere som tilbyr energieffektiviseringstiltak, med mål om å få i gang marked for energieffektivisering blant boligeiere som skal sette i stand og pusse opp boligen sin.

Det er viktig at boligeier legger en plan for energieffektivisering tidlig i beslutningsprosessen når de skal rehabilitere. I tillegg er det viktig at tilbydersiden har god kompetanse om energieffektivisering. Enovas strategi er å bidra til at energirådgivning løftes i markedet. Gjennom Enovatilskuddet gis det støtte til bruk av "energirådgiver" og det føres et register over godkjente rådgivere. Enova har tidligere bidratt å spre kunnskap om energieffektivisering blant håndverkere og energirådgivere. Fagmiljøene står nå fritt til å benytte kursmateriellet videre.

Enova er regjeringens viktigste virkemiddel for å stimulere til at håndverkere skal ta mer hensyn til energieffektivisering. Det vises til svar på forslag 1 om styringen av virksomheten.

3. Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag om et norsk regelverk for jevnlig energikartlegging i større virksomheter med tanke på at kartleggingen skal utløse kostnadseffektive energieffektiviseringstiltak

Forslag til endringer i energiloven og naturgassloven (energibruk i bygninger og store foretak) har vært på alminnelig høring med first 31. januar 2019. Forslaget omfatter blant annet en hjemmel i energiloven som sier at alle store foretak skal gjennomføre en energikartlegging hvert fjerde år. Lovforslaget legger til rette for å gjennomføre europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/27/EU om energieffektivisering (energieffektiviseringsdirektivet). Lovforslag og samtykkeproposisjon for å innlemme direktivet i EØS-avtalen vil bli lagt frem for Stortinget når EØS-prosessen er ferdigstilt.

4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en støtteordning for innføring av energiledelse i yrkesbygg, hvor støtten er avhengig av at redusert energibruk dokumenteres.

God energikartlegging er viktig for å avsløre mulige energieffektiviseringstiltak i bygg. Dette legger et grunnlaget for å gjennomføre energiledelse og vurdere tiltak som krever investeringer. Energiledelse er kostnadseffektivt for å begrense energibruken i bygg. Enova vier stor oppmerksomhet til energiledelse, og arbeider for å stimulere til energiledelse på ulike måter. Det gis støtte til energikartlegging med krav om at virksomhetene innfører energiledelse. For kostbare tiltak som krever investeringer gir Enova støtte til investeringen dersom de er innovative og benytter beste tilgjengelige teknologi.

Enova har i flere år arbeidet for å få byggeiere i offentlig sektor til å benytte EPC (Energy Performance Contracts). I slike kontrakter kan en profesjonell motpart garantere en energibesparelse, og bidra til å gjennomføre og eventuelt finansiere og tiltakene. I alt 70 kommuner har oppnådd i gjennomsnitt 31prosent energibesparelse i bygningsmassen. I borettslag og bolig har ikke EPC fått tilsvarende gjennomslag ennå. Energiledelse er et viktig element i EPC.

EPC-markedet er i stor utvikling. Bruken av EPC-kontrakter er et eksempel på at det kommer nye aktører, nye samarbeidsformer, nye kontraktsformer og nye finansieringsformer. Det gir rom for innovasjon blant tilbydere av tjenester til byggsektoren. Enova innretter virkemidler slik at dette markedene kan utvikle seg.

Enova er regjeringens viktigste virkemiddel for å stimulere til energikartlegging i yrkesbygg. Det vises til svar på forslag 1 om styringen av virksomheten.

5. Stortinget ber regjeringen legge frem en utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere krav til energieffektivisering i egne leiekontrakter, som igjen kan drive utviklingen av hele næringsbyggmarkedet

Statlig lokalleie er regulert i Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i staten. Formålet med instruksen er å sikre god saksforberedelse og styring med bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor. Instruksen ble fastsatt ved kongelig resolusjon 20. januar 2012 og sist endret ved kongelig resolusjon 13. januar 2017. Instruksen gjelder ved inngåelse av avtaler om leie av lokaler, både i markedet og internt i staten. Instruksen gjelder også ved byggeprosjekter som inkluderer ombygging og rehabilitering.

Ved behov for nye lokaler, eller behov for forandringer i eksisterende lokaler, skal det foretas en utredning som skal legges til grunn i det videre arbeidet. Hovedformålet med utredningen er beskrive de krav som må stilles til lokalene for at virksomheten skal kunne ivareta sine oppgaver. Utredningens omfang må stå i forhold til lokalenes størrelse, og risikoen forbundet med prosjektet. Utredningen skal ivareta hensynet til effektiv areal- og ressursbruk, og skal omfatte analyse av arealbehov, overordnet vurdering av lokalisering, kostnads- og usikkerhetsanalyse.

For å sikre det mest gunstige leiealternativet for staten (iht. utredning og analyse) skal det innhentes flere tilbud. Dette gjelder også ved fornyelse av eksisterende leiekontrakt. Vurderingen skal ta hensyn til de totale leieforpliktelsene, der bl.a. energibruk inngår. I tillegg gir økt arealeffektivitet redusert energibehov.

Ved anskaffelse av lokaler skal en rekke hensyn ivaretas. Et velfungerende marked gir muligheter for gode anskaffelser for staten der ulike hensyn veies mot hverandre. Instruksen slik den foreligger i dag gir en tilfredsstillende balanse mellom ulike hensyn som må vurderes, inkludert energieffektivitet.

Det foreligger ingen særskilte statlige krav til kommunene om energieffektivisering ved inngåelse av avtaler om lokalleie. Det er opp til den enkelte kommune eller fylkeskommune å stille slike krav.

Med dette utgangspunktet er det ikke hensiktsmessig å foreta en egen utredning om hvordan det offentlige som leietaker kan stille høyere energikrav ved anskaffelse av lokaler nå.

